

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת מקץ ה'תשפ"א

הדרך איך לשוב בתשובה

כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים. ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו וגו' (בראשית מג י-יא).

אפשר לפרש הפסוקים האלה בדרך רמז, בהקדים מה שכתבו חכמי המוסר זכרונם לברכה, דיצר הרע כלו מלא מדמות ותחבולות, ומביא עצות מרחוק, ומדחה אדם מדחי אל דחי. בתחלה אומר לאדם, כל מה שיעשה עד עשרים שנה אין עליו שום ענש, משום שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה ולמעלה (שבת פט. ז"ח עב). וכשיגיע לעשרים שנה אומר לו, ידוע לך מה שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לד:) מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד, וכיון שמעלת תשובה גדולה ממעלת צדיקים גמורים, אם כן טוב לך שתעשה עברה חמורה ותטעם טעם העברה ותחזר בתשובה, ותהיה מעלתך גדולה יותר ממעלת הצדיקים. והוא מתהפך בתחבולותיו, ורוצה להטמיעו מעברה לעברה עד שישתקע ולא יוכל לעלות. והנה בעונותינו הרבים כמה וכמה ארע להם זה הדבר. באמת יש שמתחרטים ומתנחמים ועושים תשובה אחר חמשים שנה, ותשובתם מקבלת אבל אינה כל כך כמו הראשונה (ע"ז יט). והגרועה היא בסוף ימיו, אף על פי שהיא מקבלת (רות רב ו ד), אינה דומה לראשונה. באמת התשובות חלוקות, ומי שעושה תשובה כראוי מאהבה אפלו בסוף ימיו, ודאי דמקבלת ורצויה כמי שלא חטא:

כשהגיעו ימי הזקנה מתחרט שלא שב קודם

וזהו באור הכתובים, כי לולא התמהמהנו, בא לרמוז על מי שהגיע לחמשים שנה ומתחרט על מה שעבר עליו, ומתנחמים הגוף והנפש ואומרים כי לולא, ראשי תבות גימטריא חמשים, כלומר, התשובה שלנו גרועה שנתעכבנו עד עכשו. כי עתה שבנו, מלשון זקנה ושיבה, דהינו, עכשו בא עת הזקנה והשיבה ואין התשובה רצויה כל כך. זה פעמים, דהינו, זה שתי פעמים פתנו יצר הרע והדיחנו, קדם הגיענו לכלל עשרים פתנו בטענת שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה, ובהגיענו לעשרים שנה פתנו בטענת במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד, וצריך לעבר עברה גדולה דלחזר בתשובה כדי שתקרא בעל תשובה גמורה. ובה דחה אותנו מדחי אל דחי, עברה גוררת עברה, עד שהטמיע אותנו עד עכשו ימי זקנה ושיבה:

גם בימי הזקנה אפשר לעשות תשובה שלימה

וכיון שהתחרטו, משיב להם יצר הטוב עצה טובה ונכונה, וזהו ויאמר אלהם ישראל אביהם, הוא יצר הטוב, דישראל אותיות ישר אל, הוא יצר הטוב שבא ישר מאת האל, שאינו מורה לאדם כי אם דרך ישרה ונכונה. ומה אומר להם, אם כן אפוא זאת עשו, כלומר, אף על פי שעכשו

הזקנתם יש לכם תקון, וזהו התקון, זאת עשו, התשובה נקראת זאת (פרדס רימונים שער כג פכ"ב), לפי שהיא שיכא בכל עת לכן ראוי להקרא זאת. והתשובה היא קחו מזמרת הארץ בכליכם, הארץ האמורה כאן היא לרמוז על ארץ העליונה, היא השכינה, דהינו שתקחו דבר שמשמח ארץ העליונה היא השכינה, ודבר המשמח השכינה הם מצוות ומעשים טובים. והמעשים טובים שתעשו הם ירשמו ויראו בכליכם שהם הרוח והנשמה, לפי שהרוח הולך לנן עדן התחתון והנשמה עולה לנן עדן העליון, וכל עלייתם היא על ידי מעשים טובים. וזהו והורידו לאיש, הוא הקדוש ברוך הוא שנקרא 'ה' איש מלחמה' (שמות טו ג), תוליו בכליכם מנחה:

החוזר בתשובה צריך לקדש את עצמו ולהרבות מצוות

והמנחה היא מעט צרי ומעט דבש, בא לרמוז דהחוזר בתשובה צריך לקדש עצמו אפלו במתור לו, דהינו בשעת תשמיש יקדש עצמו ובשעת אכילה יקדש עצמו, לא יהיה מכון להנאתו רק לרצון הבורא יתברך. וזהו מעט צרי, לרמוז על שעת התשמיש, וכל התשמיש מצד יצר הרע הוא, וצרי אותיות יצר, ולהורות בא דבשעת הזוג שהוא שעת היצר צריך למעט הנאתו, וזהו מעט צרי ומעט דבש היא שעת האכילה, צריך למעט בהנאתו. נכאת, דרשו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י) כל כנוסי בשמים קרוי נכאת, ובא לרמוז מה שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ויק"ר כא ה) עשה חבילות של עברות יעשה כנגדן חבילות של מצות, וזהו נכאת, כנוסי מצות הרבה. ולט אותיות טול, כלומר, המצות והמעשים טובים לא יהיה מתעצל בהם כלל, רק תכף ומיד יעשה אותה ולא יחמיצנה (מכילתא בא מסכתא דפסחא ט), כמו שאמרנו (עירובין נד.) חטף ואכל. בטנים ושקדים, בא לרמוז דהבטן שלו שהיה מקדים לאכילה ושתייה שלא כדון, עכשו יהיה שוקד על בתי כנסיות ובתי מדרשות, כמו שנאמר (משלי ה לד) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום':

בעל תשובה יכפול מצוותיו

זאת ועוד, וכסף משנה קחו ביזכם, בא לרמוז על בעל התשובה, אם הוא בעל תורה צריך להיות שונה פעמים בכל יום על מה שהיה רגיל ללמד (ויק"ר כה א), ואם היה בעל צדקה צריך לתן פעמים על מה שהיה רגיל לתן. וזהו וכסף משנה קחו ביזכם, תתפרש על הכסף כמשמעו ועל התורה:

המצוות של הרשע הולכות לסטרא אחרא עד שישוב

ומה שאמר ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם תשיבו ביזכם, בא לרמוז למה שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ספר הליקוטים תהלים ג טז), דהרשע כל עוד שהוא ברשעו, כל תורה ותפלות וצדקות שהוא עושה הכל נדחה ואינו מתקבל, ולוקחתם הסטרא אחרא, וכששב בתשובה פראוי מוציא הכל מיד הסטרא אחרא וחוזר לקדשה. וזהו ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם, דהינו

התורה והמצוות שהייתם עושים בעודכם רשעים ולא היו מתקבלים, ושבם על פניכם, ולקחתם הסטרא אחרא, עכשו כשתשובו בתשובה שלמה, הכל תשיבו בידכם לסטרא דקדשה, ולא ידח ממנו נדח:

יוסיף להתחזק בתשובה כדי שיחזור הכל לקדושה
ומה שאמר **אולי משנה הוא**, בא לרמוז דבעל תשובה צריך תשובה אחר תשובה, והאחרונות יהיו יותר מעלות מן הראשונות, משום דתשובה היא מדרגות מדרגות, יש ששב בתשובה וזדונות נעשות לו כשגגות, ויש מעלה מזה שהכל נמחל לו, והמבחר שבכלם הוא שזדונות נעשות לו כזכיות. וזהו שאמר כאן **תשיבו בידכם**, דתבת בידכם יתרה היא, אלא לרמוז בא על בעל תשובה, דלהוציא ניצוצותיו שנטמעו ביד הסטרא אחרא צריך תשובה אחר תשובה בכל מאמצי כחו כדי להוציא מתוך הקלפה מה שבלעה, דאי לא טרח כל כך עד שיוציא מה שבלעה הסטרא אחרא, דיו בתשובתו לחזר לו זדונות כשגגות. וזהו שאמר **ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם**, כמו שכתבנו למעלה, דהינו התורה והתפלות והזכיות שנטלה הסטרא אחרא, עכשו עשו תשובה בכל פחכם כדי שתשיבו הניצוצות של הקדשה למקומם, וזה צריך תשובה גדולה בכח גדול, וזהו **בידכם**, שפרושו בכחכם. ונותן טעם, שאם לא תעשו תשובה גדולה כל כך, שמא אותה תשובה שתעשו דיה להחזיר הזדונות כשגגות, וזהו **אולי משנה הוא**, דהינו התשובה שתעשו, אם אינה גדולה כל כך, שמא דיה להחזיר דוקא זדונות כשגגות, לפיכך עשו תשובה **בידכם**, דהינו בכחכם, ובה תוכלו להוציא הניצוצות מתוך הסטרא אחרא וישוב הכל לאיתנו הראשון, ושב ורפא לו:
(פיתוחי חותם פרשת מקץ)

מועיל לבעל תשובה יותר, כי זוהי תשובה מעין המשובה, כי תחת אשר היה שמח לדבר עברה ומשכים ומעריב כדי למלאות תאוותו, לתקן אשר ענת צריך לשמח לדבר מצוה ולהשכים ולהעריב עליה, ובפרט שבת צריך להקדים יפה שעה אחת קדם לקבלו מבעוד יום הן עוד היום גדול. וזהו תקון גדול לבעל תשובה, ולפיכך בא הרמז בראשי תבות **בראשית** כאמור:

(גנוי המלך, תיקון הברית אות נג)

יהיה זהיר לקבל שבת ולכבדה בשמחה

בראשית (בראשית א א). ראשי תבות שבת תקבל בשמחה אהבה רבה יותר. לרמוז על מעלת השבת שצריך להזהר ולשמרו כראוי ולקבלו בשמחה רבה, שכל מעשיו ועסקיו של ימי החל צריך להסירם מלבו ולא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לבו, ויפנה מכל עסקיו ויטפל כל אחד בצרכי שבת, ומצוה בו יותר מבשלוחו (קידושין מא, א) כמו האדם שבא אצלו המלך להתאכסן אצלו מה יעשה אותו האיש שמחת עולם על ראשו שבא אליו המלך, ולא נשאר לו שום עסק להתעסק בו זולת בצרכי המלך ובכבודו, פונה מכל עסקיו ומתעסק בכבודו של מלך, קל וחומר לכבודו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, והשבת נקראת 'שבת מלכתא' (ב"ק לב). ובאה להתאכסן אצלנו, אינו מן הראוי שנגיח כל עסקינו ונתעסק בכבודה. והכבוד שלה הוא שלא להתעסק בשום דבר אחר, ולא לחשב מחשבות מעסקי החל, כי זהו כבודו של מלך, כמו שנאמר (ישעיה נח יג) 'ממצוא חפצך ודבר דבר':

וצריך להתבונן האדם, מאחר שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כתב בו שבייתה לעצמו, ומרב אהבתו אותנו נתנו לנו לשבת ביום ששבת בו הוא, כמו שאמר הנביא (שם נו ד) 'ובחרו באשר חפצתל, וכיון שהקדוש ברוך הוא חפץ בו, מה אנו מה חיינו שלא נקבל עלינו שבת קדש באהבה ובשמחה רבה. ובפרט בעל התשובה צריך לזהר בשמירת שבת יותר ויותר, והוא בעצמו תשובה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קיח): השומר שבת כהלכתו אפלו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו, בוא וראה כמה הפליגו רבותינו ז"ל מעלת השומר שבת דאמרו אפלו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו. לכן צריך בעל תשובה להיות זהיר בשמירת שבת יותר, כרמזו במלת **בראשית**:
(גנוי המלך, תיקון הברית אות נב)

יקדים לקבל את השבת

בראשית. ראשי תבות בעוד יום רב תקבל אור שבת. לרמוז דצריך אדם להיות זריז וזהיר לקבל השבת בעוד היום גדול כדי לקבל אור תוספת שבת, וכמו שמצינו (שבת קט). חסידים הראשונים שהיו אומרים בואו ונצא לקראת שבת מלכתא. וגם כן נאמר בשבת (שמות כ ה) 'זכור' ו'שמור' (דברים ה יב), 'זכור' כנגד היום ו'שמור' כנגד הלילה. ולכן צריך בעוד היום גדול לפנות מכל עסקיו, ולהתעסק בצרכי שבת, ולקבלו באהבה ובשמחה רבה. וזה

חידה שבועית: מה ממליץ רבינו לבעל תשובה שיקבל על עצמו ויועיל לו?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב

למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פר' כי תבוא:

הרב זאב יהודה אליאס מחיפה.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מודן האביר יעקב' זי"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

